

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Glasi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Subota, 25. ožujka 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 254

Svi ruski napadaji suzbijeni.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. ožujka. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko i jugoistočno bojište.

Na ruskom i jugoistočnom bojištu položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Neprijatelj je opstrjeljavao gradove Gorico i Rovereto. Inače nema nikakvih vijesti.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H ö f e r, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. ožujka. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Champagni, na cesti Somme py Souain i u Argonama u području Moze sve do Mozele je žestina topovskih bojeva privremeno znatno porasla. Iskristivši juče-rašnji uspjeh, zaposjeli smo zapadno Hautcourta još nekoje jarke, kod česa je broj zarobljenika narastao na 32 oficira i 879 momaka.

Istočno bojište.

Dok su se Rusi tekom dneva osmjelili, da žestoko napadnu mostobran kod Jakobstadta, istočno od Bušova, poduzeli su u noći opetovane navale sjeverno željezničke pruge Mitava-Jakobstadt, te pokušaj, da nas presenete jugozapadno Dünaburga, umorivši se neprestanim jurišanjem na našu frontu sjeverno Vidva. Sve su navale bile našom vatrom i u našim zapriječama nakon teških gubitaka osujećene.

Na južnoj fronti nikakvih novih navala.

Balkansko bojište.

U okolici Gjevgetije došlo je u posljednjim danima na svim stranama Vardara često do artiljerijskih bojeva bez osobite važnosti. Iz jata neprijateljskih ljetala, koja su napala Volovec, zapadno jezera Doiran, bilo je u zračnome boju jedno ljetalo sastrijeljeno te je palo u jezero.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. ožujka. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Fetahie pokušao je neprijatelj, da sa dva bataljuna navali na naše prednje straže na desnoj obali Tigrisa. Odbili smo ih nakon jednosatne bitke.

U noći od 21. t bacila su naša ljetala sa uspjehom bombe na neprijateljske položaje kod Kut-el-Amare.

Brzojavi.

Rat.

Zračna navala na Valonu.

Berlin, 24. Berliner Tagblatt piše o zračnoj navali na Valonu: 21. o. mj. doletjela su c. i kr. pomorska ljetala nad Valonom, na to posljednje talijansko uporište u Albaniji, te su bacila bombe jedino na zgrade, koje služe u vojničke svrhe, kao što i na talijanske brodove, koji su u luci usidreni. Opazilo se je više eksplozija i požara. Uza sve pucanje talijanskih baterija vratila su se sva ljetala neostječena.

Njemačka.

12 milijarda njemačkog ratnog zajma.

Beč, 24. Privatne vijesti iz Berlina tvrde, da je njemački ratni zajam sjajno uspio, te da potpisane svote iznašaju okruglih 12 milijarda.

Balkan.

Mackensen u Carigradu

Carigrad, 24. (D. u.) General će feldmaršal Mackensen prispijeti u petak u Carigrad, da izruči sultanu maršalski štap, što mu ga je njemački car podijelio.

Carigrad, 24. (D. u.) General je feldmaršal Mackensen ovdje prispio te je bio svečano dočekan.

Nova kupnja žita u Rumunjskoj.

Bukarest, 24. Jučer je bio potpisan između rumunjske izvozne komisije i austro-njemačkih uvoznih društava ugovor o kupnji novog žita u Rumunjskoj.

Rumunjska hoće da zabrani izvoz žita.

Bukarest, 24. Rumunjski je sabor prihvatio zakonsku osnovu, koja određuje zabranu svakog izvoza žita i žitnih proizvoda.

Šta je sve Srbija tražila od entente.

Budimpešta, 24. Pod naslovom „Otkrića o velikosrpskim aspiracijama“ piše list Pester Lloyd čitavu vrstu saopćenja iz Beograda, iz kojih se razabire, da je Pašić zatražio od četvornog sporazuma osim Bosne i Hercegovine Banat i Bačku u Ugarskoj u opsegu negdašnjih vojvodina, zajedno s Hrvatskom i Slavonijom, Kranjsku s Ljubljanom, pa još Istru s Trstom, Dalmaciju sa Zadrom od Dubrovnika, napokon sjevernu Albaniju. Kotor i Skadar postali su Srbi Crnogorcina.

Rusija.

Rusija nezadovoljna s Engleskom.

Kopenhagen, 22. Reakcionarni list Zemsčina daje u odužem članku o borbama oko Verduna oštuka svojem nezadovoljstvu sa engleskim vojnim vodstvom. List ističe kako je haš Engleska najviše isticala nuždu zajedničkog sudjelovanja, dok su joj čini sasvim u protimbi s ri-

ječima. U Parizu bilo se sastalo zajedničko ministarko vijeće tom svrhom, da bi se vojske četvornog sporazuma upotrebile prama nuždama sveopćih interesa. Ali ne mareći, što se Francuzi očajno bore kod Verduna, ipak se Englezi drže uvijek hladno po strani. Očito je da Englezima leži na srcu jedino Calais, a da ih ni briga za svu ostalu Belgiju i Francusku. Sadašnje držanje Engleza je za Ruse upravo nepojmljivo, te niti posjet ruskih novinara i parlamentaraca u Engleskoj ne će ukloniti ovog nepovoljnog utjecaja.

Onemoglost Rusije.

Petrograd, 22. Guverner ruske Preko-bajkalske opominjao je u nekoj okružnici roditelje i rođjake vojnika, neka u pismima na fronti ne spominju vojne onemoglosti, jer bi to moglo zlo djelovati na vojnike. Car da je odlučio, da ne će dotle sklopiti mira, dok neprijatelj ne uzakme sa ruske granice. Cijeli narod mora tako dugo uzdržati, dok se to ne dogodi.

Engleska.

Engleski dementi.

London, 24. (D. u.) Reuterov ured javlja, da je vijest o potopljenju broda — svjetionika kod Galoupa neistinita. Brod se svjetionik odstranio sa postaje.

Italija.

Italija pozivlje godište 1882. i 1883.

Turin, 24. (D. u.) Stampa javlja, da predstoji poziv neizvrženih godišta treće kategorije 1882. i 1883. pa možda još i drugih.

Talijanski parlament i senat odgovjeni.

Zürich, 24. (D. u.) Talijanska komora i senat odgovjeni su do 6. travnja.

Dogodjaji na moru.

Potopljeni brodovi.

London, 24. (D. u.) Lloyd javlja: Engleski parobrod Seaserpent, norveški parobrod Kanik, francuski bark Baugainville bili su potopljeni. Njihove su se posade spasile.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 20. Službeni izvještaj od 19. o. mj.:

Zapadna fronta.

U riskom je odujku upravljao neprijatelj žestoku topovsku paljbu protiv ueskülskog mostobrana. Dalje na jugu, na sjevernom dijelu jakobstadtskog odsjeka bilo je topovske borbe. U okolici Vidva pucalo je naše topništvo na njemačke jarke. Kod sela Medsjani (8 km južno od Tverca) pokušao je neprijatelj da navali, ali je bio suzbijen. Neprijateljko je topništvo razvilo nešto djelatnosti u okolici mjesta Smorgon. Na gornjoj su Stripi osvojila naša lovačka zapovjedništva neprijateljski jarak te su suzbila svojom vatrom neprijateljske protunavale. U to se je okolici izjalovio neprijateljski pokušaj, da se približi selu Jozefovka (18 km južno od Tamopola).

Na Crnom moru.

Naši su razarači potopili na bugarskoj obali parobrod kreć benzinom, te su kod navali bez uspjeha na nose neprijateljska jela, koja su izbacila 8 bomba. Posada parobroda uzeta je na brod od razarača.

Kaukaska fronta.

U poljeri za Turcima zarobili smo u okolici Mamachatuna 2 poljska topa.

Francuska.

Paris, 21. Službeni izvještaj u 11 sati u noći:

Francuski glavni stan javlja: Na lijevoj obali Moze nastavilo se je u okolici Malancourta pucaanje na selo Esnes i vrha broj 304. Naše je topništvo odvrćalo velikom snagom. Neprijatelj nije poduzeo tekom dana nikakvih daljnjih pokušaja. Od časa do časa isprekidana pucajava na nekoliko mjesta fronte na istoku od Moze i u Woeveru. Po danu je naš letjelac oborio njemačko jela, koje je izgarajući palo u okolici Douaumonta. U noći na 21. o. mj. pucali su naši letjci na kolodvore u Dunu na Mozi, u Audun-Le-Roman i u Pivauc u okolici Vigneullea.

(Selo Esnes 5 km. južno od Bethincourta je važno križište cesta, jer ih se sastaje u njemu sedam sa svih strana. S toga ima selo veću strategijsku važnost).

Engleska.

London, 19. Nakon osvojenja Solluma bilo je 14. t. razaslanih više oklopljenih automobila, da zaposjednu neprijateljska laborište kod Virvara, 25 milja zapadno od Solluma. Usput sreli su automobili nekoliko stotina Beduina, koji su bijegli prema zapadu. Na ove se nije svratila nikakva pozornost. Kada su automobili opazili laborište, počeo je neprijatelj spremno pucati jednim topom i dvim strojnim puškama. Kada su se automobili približili na 400 koraka, pobjegli su i momčad kod topa i onu kod strojnih pušaka. Na to su automobili poletjeli na laborište te rasprišili neprijatelja na sve strane. Tjerali smo neprijatelja 10 milja, kada nastade pogibelj, da bi nam ponestao benzin. Kada su se automobili opeta sakupili, ustanovilo se je, da je sva neprijateljska artiljerija dopala u naše ruke. Sastojala se je iz 3 topa, 9 strojnih pušaka, 24 zaboja patrona te velike municije. Osoblodilo smo 91 zarobljenih brodolomca. Engleske su čete brojile 8 časnika i 32 monka. Samo jedan časnik bio je lako ranjen. Neprijatelj je imao 50 mrtvih. U posljednjim trim tjednima zarobile su čete generala Pytona neprijateljskog zapovjednika, pobjugale su ili ranile od prilike polovicu njegovih pristasa, te su rasprišile ostale njegove čete na egipatskoj granici. Zaplijenjeni bijahu svi topovi i sve strojne puške. Pomanjkanje je vode izvanredno otešćavalo djelovanje pješadije. Ali sve su poteškoće bile svladane.

Kod prijašnje neke zgod, bijaše javljeno, da je Nuri Bey pao u bici kod Apagije 26. veljače. Ta vijest ne odgovara istini, jer bijaše on 14. ožujka na bojištu opazna, a onda je nestao.

(Kao što je bila opovrgnuta vijest o smrti Nuri Beya, tako je isto moguće, da engleski dopisni uređ daje izvanredno veliku važnost najneznačajnijim uspjesima. Op. ur.).

Zametak engleskog imperijalizma.

Bilo je vrijeme, kad je engleska svjeiozna nadmoć, da upravo englesko svjetsko gospodstvo bilo više manje neosporno. Duge su to godine mira između poznatih onih velikih i krvavih ratova za slobodu (Napoleon) te njemačko-francuskog rata: preko pedeset godina mirnog i sjajnog razvoja. U svjetskoj, a i u gospodarstvenoj je politici postojala u ono vrijeme samo jedna odlučna vlast: Engleska. Sveopće je mnijenje bilo, da je taj svjetski položaj Engleske razumljiv sam o sebi, potreban i neoboriv. Teoretska je propaganda bila suvišna. Ali tih trgovački je rat trajao i nadalje. Engleskim je idealom postala slobodna konkurencija u industrijalnom i socijalnom životu, u trgovini, u izvanjskoj i kolonijalnoj politici, svemu je engleskomu narodu bio idealom nepoštivni onaj trgovac, koji je išao samo za novcem. Još polovicom devetnaestog su vijeka ovi i slični ideali bili velika sila u javnom mnijenju. Da, ti su se ideali čvrsto uzdržali i iz godine 1870.-71., jer su bili, da tako kažemo, utjelovljeni u izra-

zitoj onoj poznatoj ličnosti, u Williamu Gladstone-u, koji je uz kratke prekide bio od g. 1868. do 1904. prvi engleski ministar.

No ne smijemo da se dade mo zavarati, e su uza sve dugo trajanje Gladstone-ovih ministarstva ti ideali dobivali sve veći mah, ne, nego upravo protivno. Engleze kao da je izmenada ostavila bila ona pohlepa za privatnim sticanjem i obogaćivanjem, a ošvojlja ih je čežnja za rasirivanjem, umješavanjem u sveopće svjetske poslove i požuda za svjetskim gospodstvom.

Razvija se novi engleski imperijalizam, a razvoj se političkih nazora podiže na drugi stupanj. Na prvom je stupnju prijetila političkim nazorima pogibao, da će malo po malo izgubiti svoju političku jezgru. Državna je misao morala da uzmakne pred pojedincem i njegovim individualnim, a ponajpče materijalnim blagostanjem i sreći.

No razvoj političkih nazora nije zaostao na ovom prvom stupnju: popeo se je bio na drugi stupanj. A to se zbilo, kad se još nijesu javljale očite političke protimbe proti ostalim vlastima, a ponajpče Njemačkoj.

Barem u svom zametku ne može da se engleski imperijalizam smatra uperenim proti Njemačkoj, jer je ova u ono doba jedva počela životariiti kao politička vlast.

Uzroke engleskog imperijalizma moramo da tražimo koli izvan Engleske, toli i u Engleskoj samoj. U novim tadašnjim velikim državama, kao u Njemačkoj, Italiji, Združenim Državama i Japanu osvješćuju se ponajpče zezdesetih godina narodi i gotovo svakog pojedinca osvaja nova neka nacionalna i domoljubna misao. Ti se narodi počinju gibati i micati, oni su puni čvrstih odluka, da obnovljenu svoju domovinu podignu na sjekurne noge. Jedan od novih engleskih imperijalista piše godine 1870.: „Sad, kad su Amerikanci, Nijemci i Tajijani opojeni uslijed osjećaja svoje narodne veličine, bilo bi bez sumnje dobro, kad bismo naš narod doveli do toga, da ne misli samo na to, e je Engleska zemlja, u kojoj su plaće niske, način života hladan i borba za opstanak neizrečeno teška... Zašto da u ovom stoljeću, u kojemu je narodna misao tako procvjetala, samo Englezi ostanu bez čuvstva?“

Ali novi imperijalizam imade i klicu i u samoj unutrašnjoj Engleskoj. Već od polovice stoljeća ovamo zamjećuje se idealno nekakvo protudjelovanje proti onom materijalnom trgovačkom duhu starije generacije. Novi se muzevi, štano se eto javljaju, bore ne samo proti konkurenciji u inozemstvu, nego i proti neprijatelju u vlastitom taboru: proti velikom onom oduševljenju za trgovca i proti isključivoj trgovačkoj politici.

Jamačno nije puki slučaj, da je duševni otac novog pokreta bio Tomo Carlyle (umro 1889.), Škot i prijatelj Njemačke. Po njegovom nazoru nijesu nejednaki samo pojedinci, nego su nejednaki i pojedini narodi. Kaošto se među ljudima nekoliko onih izabranih podiže i uzdiže nad poprječnu visinu, tako je i s narodima. Kaošto ima ljudi — gospodara, tako ima i naroda — gospodara. A takovi narodi bili su primjerice Rimljani, Anglosasi i sad su eto Englezi.

Vanjski znak, po kojemu se upoznavaju ti svjetski narodi, jest ovaj: oni ne govore, nego rade, da suteći u tvrdom radu, velikoj poštivosti i ponosnom heroizmu izvršuju svoju dužnost, te tako postignu veliki onaj cilj: zagospodovati svijetom i usrećiti ga. Tako su radili Rimljani, a tako rade eto danas i Englezi.

Ideju Carlyle-jevu prihvatilo je i nastavio čitav niz muzeva počevši od onih vremena sve do danas. Iz njihovih spisa i javnih govora razabire se, kao da su Englezi uzeli patenat na svjetsko gospodstvo. Zato se danas i razumije ona njihova grozničavost i oni njihovi novi vijni zakoni (Derby), jer se boje, i to opravdano boje, da će im se dosadašnje takozvani „imperijalizam“ izmaknuti iz ruku.

Naša mladež, uzdanica naša.

Kako zagrebačke „Novine“ od 15. ožujka donasaju, požeški je veliki župan Dragan vitez Trnski izdao ovim kr. kotarskim oblastima i drugim mjeordavnim faktorima okružnicu, gdje opominje pozvanike, da sve moguće poduzmu, da se naša mladež odući od kunjenja Boga, svetaca, te drugih bogomrskih kletava.

Veliki župan vitez Trnski nazrijeva veliku budućnost i mladež, kad izdaje takve naredbe, no nama u Istri (u sredini) treba još mnogo ih naredaba i to strožih, jačih, koje će obuzdati u našoj mladeži one strasti, u koje je zapala u ovo ratno doba.

Ona krilatica: „Na mlagjima svijet ostaje“, ako nije nikada u sebi veliku važnost krila, krije je u sadašnje doba. Rat će nam oduzeti vrijednih mladića, uzornih otaca i velikih rodoljuba. Na ove pupoljke, koji su se tekar sada počeli razvijati, na mladež moramo sve naše sile uložiti, da postane jednom riječju moralno-religiozno, da postanu čestiti te i valjani državljanka i rodoljubka. Djeca će sadašnja iza rata postati gospodar svijeta, toga radi svakom ljubitelju krvi, krvi svoje, svakom ljubitelju domovine, svakom prijatelju mladeži prva i najglavnija briga mora se sastojati u tom, da nam mladež poslana onakva kako gori opomenu.

Kada sve to dobro promislimo i očinskim se brigom u stvar zadubimo, srce nas zabebe, kad vidjevamo dnevno dječurliju od 12—16 godina u krčmama. To ti se, brate moj, karta, pjeva, puši, a vina ima i na petak. Na koncu se čina sve svrši kletvom, a potkatak i tučnjavom.

Otac sjedi kraj sinčića i divi se njegovom umijeću, njegovoj prefriganosti, kad protivniku „brisculu“ i „tresette“ dobije. Zalosno, ali istinito. Otkuda djeci novac, to neka odgovaraju očevi i majke, koje potpore primaju.

Učitelji imadu vragometnog posla sa takvom djecom i roditeljima. Oni moraju odgovarati za svoj rad Bogu, domovi, dječjim roditeljima, a i svojoj savjesti. Oni sve to dobro znaju, pa i vidim, da sve moguće i dozvoljeno upotrebljavaju, da tim groznim nedjelima i grijesima na put stavu. Ona, koja je iz raja izašla, a koja bi u ovim momentima najviše pomogla — teta šiba nema prava, da izvršava svoju dužnost — zabranjena jest. Iz vlastitoga uvjerenja dovikujem svima, da ne čemo milom u ovim slučajevima ništa postignuti, već sve šibom.

U Njemačkoj je strogo zabranjeno djeci ispod 17 godina pušenje, polazene krčme, te igranje za novac, te oni duhandžije i krčmari, koji se tog nologa ne drže bivaju strogo kažnjeni globom i zatvorom, a roditelji valja da odgovaraju otkuda djeci novac za te nepotrebite stvari.

Svi valja da poput našeg vjernog saveznika proti ovog našeg nutarnjeg neprijatelja u rat krenemo. Svi valja da se borimo protiv dozvole, da je djeci ispod 17 godina dozvoljeno pohaganje krčmama, dozvoljeno pušenje; valja da se borimo protiv pijančevanja, protiv kartanja, jer će to biti plod nemoralnosti, koja se počela svom svojom snagom izbijati na površinu, da otruje i uništi ovaj naš pomladak.

Braćo i prijatelji! Neka ne ostanu ovaj moj vapaj „glas vapjućega u pustinji“.

Prijatelj mladeži.

Vijesti iz osvojene Srbije.

„Beogradske novine“ donasaju: Iz unutrašnjosti Srbije.

Otišla je iz Trstenika posljednja partija izbjeglica, oko 240 na broju od 2300 bjegunka, koji su se krajem oktobra bili zatekli u Trsteniku. Ostalo je još samo nekoliko obitelji iz Šapca, Valjeva i Obrenovca, ali će i oni naskoro biti vraćeni svojim domovima. Trsenik je mala varošica od 2400 stanovnika, ali ih sada nema više od 1200. Varošica je u vrlo lijepom položaju, kraj desne obale zapadne Morave, a u neposrednoj blizini čuvane i veoma posjećene Vrnjačke Banje.

Stanovništvo je mirno i lojalno predurselo ulazak austro-ugarske vojske i bilo na usluzi vojnim vlastima. Vojne vlasti to su umjele da ocjene i prvi zapovjednik mjesta u Trsteniku gosp. major Schubert pri svome odlasku o Božiću te je naručio istaknuo u svom oproštajnom govoru u općinskoj kući. Vojne vlasti su se iskreno i neumorno trudile, da ublaže narodu sve teškoće rata i taj blagotvoran rad ne osjeća se samo u Trsteniku, već i u cijelome srezi trsteničkom i narod nema dovoljno riječi da iskaže svoju zahvalnost predstavnicima vojnih vlasti, kao onima, koji su ranije bili tako i sadanjima. Ne znamo kako

je u drugim srezovima, ali mirne savjesti i najiskrenije možemo reći, da je trstenički srez uzor sreza. Blagodati nepristrasne, vrijedne i savjesne uprave nisu samo osjetili domoroci već i izbjeglice, koje su se teškoga srca rastavile od Trstenika, ali ih je potreba, da se vrate svojim domovima, primorala da napuste ovo mjesto. U pogledu čistoće, sanitetskih mjera, staranja o sirotinji nema se šta više i bolje poželjeti. Jedini je nedostatak ovoga kraja, što je on od prirode siromašan, da su mnoga sela i u mirno doba morala donositi hranu iz Pomoravlja, pa čak i iz Podunavlja. Ali vojne vlasti uz pripomoć vrijednog i zauzajmljivog predsjednika općine energično rade, da i tome zlu stanu na put. U toku mjeseca februara imenovani su učitelji i učiteljice u cijelome srezu trsteničkom i većina je škola otpočela rad. a neke će ovih dana početi, čim budu popravljene školske zgrade.

Svakoga dana velikom dobiva ovdje svoj normalan tok, privredni i trgovački poslovi se razvijaju, vlasti razvijaju svoju energiju na dobro narodu, te se nadamo, da će se uskoro izlječiti sve letne posljedice rata.

Izlaz građanstva u jutro. Od 19. marla dopušteno je naredbom redarstvenog predsjedništva, da građani mogu u jutro izlaziti iz svojih domova.

Broj stanovnika u Beogradu. Svakim danom u Beogradu je sve veći broj stanovnika. Izbjegli Beograđani vraćaju se posvednevno svojim kućama. Danas je u Beogradu skoro broj stanovnika kao u mirno doba prije rata.

Kanalizacija Beograda. Carsko-kraljevsko vojno-građevinsko odjeljenje popravilo je, od početka svoga rada, ne manje nego 36 stonjenih cijevi u glavnom kanalu. Za izvođenje ovog rada moralo se nanovo postaviti 334 metra cijevi od 100—150 mm u prečniku. Također i oni, topovskom vatrom srušeni betonirani dijelovi glavnog kanala, koji su djelomice od velikog značaja, većinom su nanovo uspostavljeni i u više ulica od strane vojnog građevinskog odjeljenja. Ostatak ovih porušenih dijelova i sada se još popravljaju, tako da će se kroz najkraće vrijeme dovesti u red cijela kanalna mreža.

Domae vijesti.

Sa našeg tržišta. Već kroz dulje vremena primamo koli usmene toli i pismene pritužbe proti prilikama, ili bolje rečeno, proti neprilikama, koje se dnevno javljaju na našem tržištu. Hoteli da budemo poose nepristrasni, ispitivali smo i dali ispitivati te pritužbe, te pripočejmo svo ovdje posve istinski pravo stanje stvari na temelju jednog pisma, ne hljuci dakako da ikoga vrijeđamo, nego držeći se one: „Istinom u brk“. Pismo, na nas upravljeno, glasi: „Češće inademo zgrade o- pažali nekoje, da kod kupovanja mesa u mesni- cama ili kod kupovanja blaga u aprovizacijai. Tamo se ponašaju osobe iz boljih krugova tako, kao da imaju bogzna kakav privilegij; neki hoće da budu prvi; od mesara traže, da im dade onaj komad mesa, koji si same odaberu — dakako bez kosti i bez kože. Dapače i prstom pokazuju mesaru, kako neka im odreže. U današnjim je teškim prilikama takav postupak, da se blago izrazimo, čudnovat. A što će onda žena jednog radnika ili te- žaka? Zar će ti ljudi, koji se kroz čitav dan muče i kine, za skupe i krvavo zasluženice novce jesti samo kosti i kožu? Malo više solidarnosti i smisla prema položaju svoga bližnjega ne bi u ovo vri- jeme škodilo!“

Gospodarstvo.

Uputa glede tamanjenja peronospore loze u Primorju godine 1916.

Austrijska je vlada svojom naredbom od 28. septembra 1915, br. 292 l. d. z. zaplenila svu množinu modre galice nad 100 kilograma, nala- zeće se u rukama pojedinca.

Zapljena usljedila je radi toga, da se spriječ prodaja galice izvan države i da se omogućiti nje- zina dobava u primjeru, ne visoku cijenu.

S modrom galicom raspolaže c. kr. Ministar- stvo Poljodjelstva. Razdioba galice na veliko po- vjerenja je Općem Savezu austrijskih gospodarskih zadruga u Beču.

U Primorju moći će se dobiti modru galicu samo kod ovih korporacija itd.

1.) Gorička: Zemaljski Odbor u Gorici, Kmetijsko društvo u Gorici, Goriška zveza gospodarskih zadruga u Gorici, c. kr. kotarsko poglavarstvo u Sežani.

2.) Trst: Tržaska kmetijska družba u Trstu, Societá agraria u Trstu.

3.) Istra: Gospodarska Sveza za Istru, sada u Voloskom, sveza Federazione dei consorzi industriali ed economici nella Provincia d'Istria u Poreču, Pokrajinsko gospodarsko Vijeće u Poreču, društvo consorzio agrario u Izluzi, c. kr. Trgovački povjerenik u Puli, c. kr. kotarsko poglavarstvo u Pazinu.

Vinogradari, koji si možda nisu još pribavili modre galice, neka to učine čim prije kod spo- mentulih korporacija itd.

Glede uporabe modre galice neka si vino- gradari ljetos zapamte slijedeće:

1.) Kada su mladice na lozi 20 cm dege, poskopri ih se rastopinom modre galice i vapna po prvi put (od početka do polovice maja).

2.) Po drugi put neka se skropi 15 dana iza prvog skropljenja (od polovice do konca maja). Dogodi li se, da vremena budu vlažna i toplja pak da usljed toga obilježi bojazan, da će se bo- lest brže širiti i razviti, tada se skropi po drugi put već osam dana iza prvog skropljenja.

3.) Treće skropljenje neka se obavi bez ob- zira na evatnju 20 dana iza drugoga (polovicom junija).

U položajima uz more i na otocima ima se skropiti kojih 14 dana prije nego li u unutrašnji- sti pokrajine.

U normalnim vremenima, kada se je modra galica mogla dobiti jeftino i u dostatnoj količini, skropilo se je od početka do polovice julija četvrti- put. U otvorenim položajima zadostovalo je tada četverkratno skropljenje koji za visoko toli za nisko uzgojeno trsje. U ravninama i u zatvorenim položajima i osobito, ako je godina bila kisovita, treba se je pet do sedam puta skropiti. Ljetos morali će zbog nestašice modre galice vinogradari biti zadovoljni, ako tri puta skrope svoje vino- grade. Za svako skropljenje dostatna je i postotna rastopina (1 kg modre galice na 100 litara vode i primjerna množina vapna). Samo za slučaj, da godina 1916 bude izvanredno kisovita, trebali će uzeti za skropljenje 1 i četvrt do 1 i pol po sto rastopine.

Ako se kod svakog skropljenja strogo pazi, da se jednakomjerno poskopri sve zelene djelove loze i grozdove, uspijet će nam, da si s trokrat- nim skropljenjem dovoljno očuvamo i vinograd i trgadu od škodljivih posljedica peronospore.

Dobra skroplionica, tanko noseći razpršilnik i razumno i neraspino skropljenje pristediti će nam mnogo na dragocjenoj modroj galici, a ujedno osigurati će nam također dobar uspjeh.

Razne vijesti.

Misteriozan šum. To je bio strah u mirnoj četvrti, — Chateau-d'eau u Parizu. Od nekog vre- mena čuo se svakoga dana u jutru zagonetan, polno- šum, čiji izvor niko ne mogae pronaći. Poslije dugog sarjetovanja, složo se, da zagonetni šum može dopirati samo od Nijemaca. Glave pune mašte objašnjavale su tvrdeći, da se to odnosi na bušenje jednog podzemnog kanala, kojim hoće Nijemci, koji su kod Soissona, da prodru u glav- no mjesto Francuske. Brzo su izvjestene novine o ovom paklenom planu „Boches“-a i vještii reporeri budu odmah izaslani na Chateau-d'eau. Matin- u poslije dugog istraživanja podje za rukom da riješi zagonetku: To je bio rad bezalnih pekara, koji su prouzrokovali tajanstvenu larmu. Sa velikim triumfom objavi Matin ovo otkriće

svojim čitaocima, i da bi ih potpuno umirilo, do- daje on, da gradjenje jednog tunela od Soissona do Pariza — jedan pravac od 100 kilometara, tačno bi trajalo 10 godina. Sada spavaju Parizljie opet nešto mirnije.

Zadnje vijesti.

Iz njemačkog Reichstaga.

Berlin, 24. (D. u.) Javljaju nam iz Reichstaga: Tekom rasprave o prisilnoj proračunskoj osnovi prouzročila su izva- djanja socijalista Haase najveću buru. Iz- javio je, da će glasovati protiv prisilnog proračuna te je najoštrije kritizirao držanje vlade u pitanju živeznih sredstava i izvanjs- ke politike. Kod toga je osobito istaknuo, da u širokim krugovima puka vlada glad i slabo hranjenje.

Helfferich je najoštrije odbio Haaseovu izjavu, koja mora da neprijatelju srce po- digne i da ga osokoli. Uspjehom je 4. rat- nog zajma pokazao njemački narod, da mu je raspoloženje, kako je opisao Haase sa- svim tudje. (Borno pljeskanje).

Berlin, 24. (D. u.) Reichstag je pri- hvatio prisilnu proračunsku zakonsku osnovu. Tajnik je riznice Helfferich propio uz ži- vahno pljeskanje da ipad zajma iznaša pre- ko 10 milijarda, te da je time osigurano fi- nanciranje rata za daljnje pol godine. Ni- jedna riječ ne dostaje, da se izreče velicu- nu te činjenice. To znači, da je usprkos svim neprijateljima naša sila neslomljena te da nam se pouzdanje u našu dobru stvar i pobjedu ne može uskolebati.

Protiv njemačke istočne Afrike.

London, 23. U engleskim novinama pišu, da je bivši burksi vojskovođa general Smuts do- spio u Mombasu te da je započeo operacije protiv njemačke istočne Afrike. Sada je general Smuts bio zapovjednikom engleske istočne Afrike i ras- položa s vojskom od 17.000 ljudi, koji su veći- nom iz južne Afrike. Jezgra tuje sastoji se od konjanstva. Englezi računaju njemačke sile na 4000 Nijemaca i 25.000 urođenika.

Po engleskim listovima nije zadaća generala Smutsa baš najlakša, te su zadovoljni što imaju na svojoj strani Portugal i Belgiju. Portugal ra- tuje u Africi na strani entente. Stoga se neće opetovati ono što i Kamerunu, da su Nijemci poljegli na portugalsko neutralno zemljište. Sada im ne će biti moguće da izbjegnju u portugalsku istočnu Afriku, koja bi im bila izvrsno utočište u slučaju poraza.

Njemačka je istočna Afrika vrlo zgodna za obranu. Ne prijeli joj opasnost ako ne samo sa strane engleske istočne Afrike na sjeveru i s istočne strane s mora. Od Mombasse do Kilimandžara ima samo 170 engleskih milja. Englezi raspolažu željeznicom, čiji ogranak ide i u njemačku kolo- niju. Čini se, da će Smuts baš ovdje započeti na- valom, jer se tu nalaze glavna središta njemačkih useljenika.

I Belgijanci će navaliti sa zapada, i Portu- galci s juga, ali ni jedni ni drugi ne mogu ni- sta ozbiljna poduzeti, posto nemaju nigdje blizu zgodne operativne baze. Sve moraju prevažati preko dalekih prostora od 3000 engleskih milja.

Podupirajte Družbu!

Danas otvorenje KINA u korist

ULICA SERGIA BROJ 34.

Izabran program obećaje vrlo mnogo ugodne zabave.

Predstave počimlju u 3:30, 345, 5— te 6:15 pp.

Ulaznica: Prvi prostor K 1—; drugi —40 h.

„Crvenog križa“

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročadi pod najvišim pokroviteljstvom Njegovog ces. i kralj. APOSTOLSKOG VELIČANSTVA.

RATNO OSIGURANJE!

Oglas i razjašnjenje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad čitave oboružane sile čuti ovijem potrebu, da upozori sve krugove i slojeve pučanstva na izvanrednu shodnost i na gospodarstveno značenje ratnog osiguranja, žurno preporučujući, da se takovo osiguranje sklopi.

Ratnim osiguranjem osigurava se život vojnika, skupa s ratnom pogibelju za jednu godinu. Ovo osiguranje života vrijedi dakle u potpunom opsegu i tada ako osiguratelj umre u ratu ili ako umre uslijed rana, zadobivenih u ratu, ili uslijed bolesti, koje su ga spopale u ratu. Pošto ne treba liječničke pregledbe, mogu svojta ili prijatelji kod kuće osigurati vojnika nalazećeg se u ratu.

Godinu dana poslije ratnog osiguranja može se — po želji — ratno osiguranje promijeniti u redovito osiguranje na život; kod toga uračuna se isplaćena premija ratnog osiguranja s polovicom u redovite osiguravajuće premije, razdijeljene na cijelu dobu osiguranja života.

Izvanredna shodnost i veliki gospodarstveni značaj takvog ratnog osiguranja jesu očiti.

Bit će malo njih ostalo kod kuće, kojih osobne i gospodarstvene prilike neće se biti znatno promijenile ili ne će biti ugrožene, ako vojnika zateče smrt na časnom bojnopolju ili ako umre na posljednjim ranama ili bolestima.

Niti država niti djela dobrotvornosti ne mogu u tom slučaju pružiti dostatne pomoći, ako obitelj izgubi iznenada hranitelja, roditelji svoj oslon.

Ovaj teški čas promjene u obiteljskom životu, nove uredbe za opskrbu žene, djece i roditelja mogu se ipak lakše podnijeti, ako je život pokojnika bio osiguran usporedno sa njegovim stališem i gospodarstvenim prilikama. Vrijednost osiguravanja života pojavlja se pak osobito kod ratnog osiguranja, koje se može još u zadnji čas sklopiti. Svotom od više tisuća ili također samo sto kruna, može se lako kakveku gospodarstvenu ranu zacijeliti, uzdržati stare sposobnosti zarade ili ostvariti nove, osigurati odgoj djece, omogućiti malu rentu ili poravnati dugove, koji doduše nebi teretili možda u potpunju životnoj snazi, ali koji bi možda teško zadlesli zaostale. Poznao je pak, kakvo značenje imade osiguravajuća polica za kredit.

Primjernim ratnim osiguranjem moći će se dakle, u koliko je moguće, osigurati budućnost zaostalih. Srce ratnika na bojištu olakšati će se, a njegovim dragima kod kuće, koji željno čekaju njegov povratak, oduzeti će se teška skrb.

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad čuti dakle potrebu, pospešivati skapanje takvih ratnih osiguranja te izjavljuje, da je — u sporazumu sa C. kr. priv. društvom za osiguranje života Austrijski Phönix u Beču, koje je jedino među osiguravajućim i u Austriji poslujućim društva sklapa i ratna osiguranja za časnike i vojnike, nalazećih se već u ratu — spravna primati predloge za skapanja takvih ratnih osiguranja. Za osigurane stranke postigle su se osobite pogodnosti, posebice snižene premije.

Osiguranje vrijedi za slučaj smrti u roku od jedne godine, izuzev samoubojstvo.

Osigurana svota isplati će se potpunoma, ako je osigurani poginuo, ako podlegne posljednjama brostu ili ozleda u ratu, ako ga nestane ili ako umre naravnomo umre u zarobljenstvu ili poslije svog povratka u tijeku jednogodišnje osigurovane dobe. Ovo razširenje osiguranja obuhvaća dakle također sigurnost protiv kakve pogibiji unesenih kužnih bolesti i u prvim mjesecima iza svršenog rata.

Jednokratna premija za vojnike po zvanju i za one, koji su po zakonu obvezani na vojničku dužnost u tijeku dvanaestgodišnje vojničke dužnosti u pričuvi, iznosi 7% osigurane svote, za pučke ustaše svake dobe i svake kategorije, dakle također i za sve one, koji su tijekom rata na podlozi pregledbe otišli u vojničku službu, samo 4 1/2% osigurane svote.

Suprug pučkog ustaše, koji se nalazi u vojsci, platić će ako n. pr. sklopi osiguranje za K 2000 jednokratnu premiju K 90—.

Pomoćna zaklada za udovice i siročad priznaje svu pogodnost onim rodbinama, koji uživaju državnu pripomoć za prehranu, da mogu plaćati premije u obrocima; kao polog ove isplate u obrocima predati će se državna pripomoć za prehranu.

Konačno, ako se osiguranje promjeni u obično osiguranje života, može se lako polovicu premije za ratno osiguranje uračunati u redovite premije za osiguranje života i tada, ako osiguranja života ne sklopi osigurani vojnik, već kakva njegova svojta.

Sirenjem ratnog osiguranja i dozvoljenim pogodnostima želimo, koliko je moguće, podupirati samopomoć u ratnoj opskrbi, koja se mera na svaki način pospešivati. Istodobno pak želimo, da bi se upotrijebila ova prilika za kašniju promjenu ovih ratnih osiguranja u redovita osiguranja života, e da se time uzgojno upliva na žiteljstvo i da se pospjesi gospodarstveno tako potrebito širenje osiguranja života.

C. kr. austrijska zaklada za udovice i siročad pozivlje dakle žurno sve, koji su zvani u ratnu službu, i svoje onih vojnika, koji su već u ratu, da se posluže pruženom mogućnošću ovog shodnog osiguranja.

C. kr. austrijska zaklada za udovice i siročad moli dalje sve poslodavce, da se kod ove toli korisne uredbe sjete i skribi za obitelj svojih namještenika ili radnika, koji su u ratu.

Svako razjašnjenje daje se rado besplatno. Priloženi su opći uvjeti, po kojima se sklapaju osiguranja.

Neka niko ne kasni podložiti osiguranje što prije moguće.

Obrazac zato šalje se zajedno s uvjetima za osiguranje kretnom pošte na točan naslov, ako ga se ne dobije kod općinskog ureda dotičnoga mjesta.

Sklopljeno osiguranje vrijedi, kad je premija plaćena, od dana kad je bilo predloženo. Ako bi slučaj bio, da se vojnik medtuo razbolji ili da bude ranjen, ipak je osiguran.

Do sada 165.000 osiguranih; 165.000.000 osigurane svote; cck 3 i pol milijuna isplaćenih udovicama i siročadi.

Prijave primaju svi c. kr. porezni i c. kr. poštanski uredi.

Predsjednik:

MAKSO graf WICKENBURG
ministar iz sl.

LAFADIO HEARN. — DR. BAJA.

Iz dnevnika engleskoga učitelja.

(Pogledi u nepoznati Japan.)

Pa ipak Japance mora sve to svladati i to kraj hrane, od koje ne bi mogao nijedan engleski djecak niti živjeti. Uvijek običan u svom oskudnom pamučnom odijelu i bez loženja i po najčistoj zimi. U školi se tu i tamo nalazi Hihachi s nekoliko začaranih komadića ugljena u pepelu. Za zaisla onda se ne smijemo čuditi, ako dapače mogu i oni učenici, koji svrše sve njima pristupačne kurzeve s najboljim uspjehom samo u pojedinim slučajevima pokazati rezultate, kakvi se postizavaju u zapadnjačkim školama. Valja se nadati boljim uvjetima u budućnosti, jer momentano propadaju mlada tijela i mladi duhovi radi prevelikih napora. Zalihože su baš oni, koji moraju propasti, daroviti, da baš oni su ponos i dika svoga razreda, oni su najbolji.

Učenike se nastoji zadovoljiti i sretnima učiniti u koliko to same financije dopustaju, kao što im se po mogućnosti dovoljno prilika pruža za duševno kultiviranje i tjelesno vježbanje. I ako je

naukovni red strog, broj učenika nije prevelik, pa je jedna od pet dnevnih vježba vojničkoj izobrazbi posvećena. Te su vježbe za učenike tim interesantnije, jer vježbaju s pravim puškama i bodovima (hajonetama), koje im vlada stavlja na raspolaganje.

Kraj škole se nalazi vrlo lijepo vježbalište s trapezima, pružacima i pregradama. Na srednjoj školi su namještena dva učitelja za gimnastiku. Imade i mnogo čamacu u kojima se mogu djeci po lijepim danima do mile volje po lijepom jezeru vozikati. U školi je izvršni odio za mačevanje. Ta mačevalačka škola stoji pod pokroviteljstvom samoga namještenika, koji se, premda lako uzvažena ličnost, smatra najboljim mačevalcem svoga vremena.

Vježba se po starom sistemu, prema kojemu se obadivje ruke rabe kod mačevanja. Mačevi su učinjeni iz dugačkih bambusovih trjeskaca, koje su tako slijepjene, da izgleduju kao dugački štapi litora. Maske i vatrana odijela štite glavu i tijelo, jer udarci su vrlo žestoki (snažni). Ovak način mačevanja iziskuje veliku gipkost i zahtijeva više okretnosti od našega zapadnjačkog sistema. Druga vrst higijenskog tjelevoježbanja su dugačke setnje do znamenitih mjesta. Za to su od-

ređeni posebni praznici. Učenici koracaju u vojničkim redovima iz grada, praćeni nekolicinom svojih odabranih učitelja. Toj povrci se priključi i jedan školski sluga, koji usput obroke pripravlja. Na taj način prevale djaci i stotinu i više milja. Ako je već izlet, mogu ga poduzeti samo jači dječci. Oni marširaju u slatnim sandalima, koje, čvrsto pričvršćene, daju nogama potpunu slobodu i gipkost, i time ih sačuavaju od kurjih oči i mjehurova. Noć spavaju u buddhističkim hramovima, a jednu na otvorenom polju kao vojnici u taborima. Onima, koji neće da saučestvuju pri takvim velikim izletima, stoji na raspolaganje krasna biblioteka, koja se svakim danom povećava. Mjesečno izlazi i jedna školska novina, koju sami djaci izdavaju i redigiraju; osim toga imade i jedno djacko društvo, u kojemu se na sastancima debatira o svim mogućim interesantnim predmetima.

Učenici trećega, četvrtoga i petnoga razreda učine nedjeljno kratke sastavke u engleskom jeziku, obično japanske zadržine.

(Nastavak slijedi.)